

Sport- en bewegings- onderwijs 5

Accent op beweegmotieven en verschijningsvormen

Om kinderen op een pedagogisch- en didactisch verantwoorde wijze te introduceren in de sport- en bewegingscultuur is het van belang dat we inspelen op en oog hebben voor de motieven van de kinderen om deel te nemen aan de sport- en bewegingscultuur. Hiermee vergroten we de kans dat alle kinderen en jongeren een leven lang blijven sporten en bewegen. | Tekst Auteurscollectief

Docenten sport- en bewegingsonderwijs (SBO) leggen tijdens de lessen SBO en de overige sport- en beweegactiviteiten op en rondom de school dé basis voor optimaal en veelzijdig leren bewegen. Door breed en vroeg motorische vaardigheden aan te leren in een pedagogische context kunnen kinderen met meer zelfvertrouwen actief deelnemen aan de sport- en bewegingscultuur. Optimaal en veelzijdig leren bewegen tijdens de jeugd is de basis voor een gezonde ontwikkeling en een actieve leefstijl later.

Voorop staat dat de docent SBO kinderen en jongeren beter leert bewegen en beweegproblemen leert oplossen: de kern van het vak en te allen tijde uitgangspunt voor het handelen van de docent. Aanvullend op deze kerntaak is het voor de hand liggend dat de docent SBO een belangrijke rol speelt in het bevorderen van sport en bewegen in en rondom de school. Dit bevordert een gezonde leefstijl en kan obesitas reduceren. Het herkenbare en onderscheidende in dit profiel ten opzichte van de andere ALO-opleidingen in Nederland zit vooral in het inspelen op de motieven van elke leerling en de samenwerking met de sport- en bewegingsomgeving van de school.

Motieven van de leerling staan centraal (didactische bekwaamheid)

De vraag is: Is de ordening naar de traditionele *big five* (spel, atletiek, turnen, zelfverdediging en bewegen op muziek) nog wel van deze tijd? Is de huidige sport- en bewegingscultuur niet gevarieerder dan pakweg 20-30 jaar geleden?

Om kinderen naast beter te leren bewegen, op een verantwoorde wijze te introduceren in de huidige sport- en beweegcultuur, zul je de *big five* ordening moeten verlaten. Het indelen naar motieven geeft de docent en de kinderen meer mogelijkheden om blijvend in te spelen op de veranderende sport- en bewegingscultuur. Er zijn zes verschijningsvormen vastgesteld waarmee de meest voorkomende motieven van deelnemers aan de actuele sport- en bewegingscultuur kunnen worden ingedeeld: wedstrijd,

show, spel, avontuur, gezondheid en recreatie. Tijdens de lessen SBO bepalen de motieven van de deelnemers hoe de activiteiten aangeboden worden en welke didactische rol van de docent SBO daarbij gewenst is. Ook bij de verschijningsvormen, ongeacht welke vorm je kiest, staat het leren bewegen centraal.

De blik naar buiten (pedagogische bekwaamheid)

Kinderen beter leren bewegen speelt zich niet alleen af in de traditionele gymzaal. Voor de socialisering in de sport- en beweegcultuur zal de docent SBO ook de blik naar buiten moeten richten; letterlijk buiten de gymzaal. Initiatieven zoals samenwerkingsverbanden binnen de school, tussen scholen, met sport- en beweegaanbieders en met de lokale overheid, spelen daarbij een rol. Concreet houdt dat in dat er actief aangesloten wordt bij diverse sportstimuleringsprogramma's en het ondersteunen van lokale sportverenigingen. In dit web is de pedagogische rol van zowel de docent als de lokale sportaanbieder van belang. Op deze wijze geeft hij invulling aan de complexe opdracht om leerlingen beter te leren bewegen en de (pedagogische) weg te wijzen in het grote aanbod van sport- en bewegingsmogelijkheden.

Er zijn zes verschijningsvormen: wedstrijd, show, spel, avontuur, gezondheid en recreatie

Zes verschijningsvormen

Er zijn zes verschijningsvormen vastgesteld waarmee de actuele sport en beweegcultuur kan worden ingedeeld (Pardon, 2008). Deze indeling vindt plaats aan de hand van de dominante betekenissen voor de deelnemer en is onder andere gebaseerd op eerder werk van Bart Crum (1991). De verschijningsvormen zijn wedstrijd, show, spel, avontuur, gezondheid en recreatie. Ze bieden een ordening van de meest voorkomende beweegmotieven van deelnemers aan de sport- en beweegcultuur. Door deze motieven te (h)erkennen sluiten we aan bij de behoeftes van de leerlingen. Een uitdaging want beweegmotieven zijn leeftijd- en ervaringsafhankelijk. In iedere klas zijn er leerlingen die graag met elkaar willen 'strijden' in een gereguleerde omgeving (wedstrijd), zijn er leerlingen die met name hun grenzen willen verleggen en op zoek zijn naar uitdagingen (avontuur) en zijn er leerlingen die de gymzaal gebruiken als het mooiste podium om de geleerde vaardigheden te demonstreren aan iedereen die het zien wil (show). Daarnaast zijn het spelen met anderen (spel), gezond worden of blijven (gezondheid) en ongedwongen deelnemen en ontspannen (recreatie) in meer of mindere mate herkenbaar als motief om in 'beweging te komen'.

Een belangrijk uitgangspunt binnen elke verschijningsvorm is dat 'het beter leren bewegen' een centrale plek heeft. Om de beweegmotieven daadwerkelijk aan te spreken en te gebruiken, construeer je als docent een didactisch verantwoorde beweegcontext waarin allereerst participeren (deelnemen) wordt bevorderd en vervolgens presteren (als in succes ervaren) voor iedere leerling mogelijk is. Op het moment dat je als docent een bewuste leeromgeving construeert met specifieke pedagogische en methodisch- didactische handelingen dan spreken we van een beweegcontext. In die beweegcontext kunnen verschillende activiteiten en arrangementen ondergebracht worden waarbij de specifieke handelingen van de docent worden ingevuld

vanuit het pedagogisch perspectief en de didactische rollen die passen bij de verschijningsvormen. In hoofdlijnen zijn de didactische rollen bij de verschijningsvormen Recreatie 'animator'; bij Avontuur 'instructeur'; bij Spel 'coach'; bij Wedstrijd 'expert'; bij Show 'regisseur' en bij Gezondheid 'adviseur'. In grote lijnen geven deze rollen de docent de mogelijkheid om op meerdere wijzen invloed (pedagogisch en didactisch) uit te oefenen op het leerproces van de leerling die aansluit bij het beweegmotief van de leerling. ●

Bronnen

Crum, B. (1991). *Over versporting van de samenleving. Reflecties over de bewegingsculturele ontwikkelingen met het oog op sportbeleid*. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid & Cultuur.

Deci, E.L. & R.M. Ryan (eds.) (2002). *Handbook of Self Determination Research*. New York: University of Rochester Press.

Pardon, E. (2008). Verschijningsvormen van sport en bewegen als basis. *Lichamelijke Opvoeding*, 96, (3), 37-39.

Contact

redactie@kvlo.nl

Foto

Anita Riemersma